

**Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta**

**Prototyp zrady:
Augustin Přeučil před mimořádným lidovým soudem**

Studentská vědecká odborná činnost

magisterské studium

autor: Daniela Němečková
konzultant: prof. JUDr. Jan Kuklík, DrSc.

2013
6. ročník SVOČ

Čestné prohlášení a souhlas s publikací práce

Prohlašuji, že jsem práci předkládanou do 6. ročníku Studentské vědecké a odborné činnosti (SVOČ) vypracovala samostatně za použití literatury a zdrojů v ní uvedených. Dále prohlašuji, že práce nebyla ani jako celek, ani z podstatné části dříve publikována, obhájena jako součást bakalářské, diplomové, rigorózní nebo jiné studentské kvalifikační práce a nebyla přihlášena do předchozích ročníků SVOČ či jiné soutěže.

Souhlasím s užitím této práce rozšiřováním, rozmnožováním a sdělováním veřejnosti v neomezeném rozsahu pro účely publikace a prezentace PF UK.

V Břežanech dne 12. dubna 2013

.....
Daniela Němečková

Obsah

1) Čestné prohlášení	2
2) Obsah.....	3
3) Úvod.....	4
4) Kdo byl Augustin Přeučil.....	5
5) Retribuční dekrety.....	7
6) Zahájení trestního stíhání.....	8
7) První bod obžaloby.....	9
8) Druhý bod obžaloby.....	10
9) Třetí bod obžaloby.....	14
10) Otázka trestní odpovědnosti a vyhlášení rozsudku	16
11) Závěrem	17
12) Prameny.....	21
13) Přílohy	

Úvod

S Augustinem Přeučilem jsem se poprvé seznámila již před rokem, když jsem měla možnost prozkoumat spis dvou zrádců Viliama Gerika a Karla Čurdy, kteří byli souzeni před Mimořádným lidovým soudem v Praze a posléze popraveni. Případ Augustina Přeučila byl ale něčím novým a mimořádným, jeho jméno se i dnes skloňuje v literatuře a na některých českých i zahraničních internetových stránkách.¹ Článek s názvem *V pankrácké věznici byl popraven Augustin Přeučil, udavač v žoldu Gestapa*² vychází z dalších zdrojů a to od historika Jiřího Rajlichy a jeho série knih *Na nebi hrdého Albionu*³ či z beletristické knihy Václava Junky s názvem *Osudy českých zrádců*⁴.

Hlavním zdrojem pro posouzení daného případu byl spis Ls 1422/45, který se nachází ve *Státním oblastním archivu Praha* ve fondu Mimořádného lidového soudu v Praze. Další informace se podařilo dohledat v *Národním archivu* ve fondu Předsednictva ministerské rady – Londýna a fondu Úřadu říšského protektora a v několika fondech *Archivu bezpečnostních složek*.⁵

S poválečným vývojem Československa nedílně souvisí otázka potrestání nacistických zločinců, kolaborantů a zrádců. Tuto problematiku řešily retribuční dekrety,⁶ o kterých byla napsána řada publikací. Mezi ně patří publikace Jana Kuklíka a to *Mýty a realita tzv. Benešových dekretů*,⁷ *Vývoj československého práva 1945-1989*⁸ a *Dějiny československého práva 1945-1989*.⁹ Kniha od Mečislava Boráka s názvem *Spravedlnost podle dekretu*,¹⁰ která se zase zaměřuje na retribuční soudnictví v ČSR s důrazem na činnost Mimořádného lidového soudu v Ostravě. Regionálně se problematikou retribuční justice zabývá i publikace Lucie Jarkovské *Odplata či spravedlnost*.¹¹

Jméno Augustin Přeučil se objevovalo i v literatuře faktu. František Kavan jeho příběh zpracoval do knihy s názvem *Zrada na křídlech Hurricanu*, kde vycházel hlavně z jeho spisu u mimořádného lidového soudu (tedy měl přístup ke svědeckým výpovědím, protokolům

¹ Odkazy na některé internetové stránky se nacházejí na konci práce v pramenech. Články vycházejí z již vydaných publikací zejm. od J. Rajlichy a F. Kavana, informace v nich obsažené se ovšem musí brát s rezervou, zejm. co se týče zahraničních článků (kupř. rodiště Přeučila se nachází ve středoevropském kraji, nikoliv na hranicích s Německem). Pozn. aut.

² <http://www.neaktuality.cz/domaci/v-pankracke-veznici-byl-popraven-augustin-preucil-udavac-v-zoldu-gestapa/>

³ Pro Přeučilovu osobu jsou klíčové: Jiří Rajlich, *Na nebi hrdého Albionu: válečný deník československých letců ve službách britského letectva 1940-1945 – 2. a 7. část*, Praha 1999.

⁴ Václav Junek, *Osudy českých zrádců: 1915-1989: od 1. světové války až po "sametový" listopad*, Praha 2010.

⁵ Fond 2M (Odbor politického zpravodajství MV), sign. 2M-12449 a sign. 2M-12400. Fond S (Sbírka různých písemností), sign. S-541-5. Fond 52 (výpovědi zaměstnanců gestapa), sign. 52-1-342. Fond 302 (Hlavní správa vojenské kontrarozvědky), sign. 302-110-5. Fond 305 (Ústředna Státní bezpečnosti), sign. 305-192-2. Fond 325 (Stíhání nacistických válečných zločinců), sign. 325-115-1.

⁶ Jejich úplné znění se nachází v edici od Karla Jech a Karla Kaplana s názvem *Dekrety prezidenta republiky 1940-1945. Dokumenty*, sv. 1, 2, Brno 1995 a na internetových stránkách poslanecké sněmovny: <http://www.psp.cz/docs/laws/dek/161945.html>.

⁷ Jan Kuklík, *Mýty a realita tzv. Benešových dekretů*, Praha 2002.

⁸ Jan Kuklík a kolektiv, *Vývoj československého práva 1945-1989*, Praha 2009.

⁹ Jan Kuklík a kolektiv, *Dějiny československého práva 1945-1989*, Praha 2011.

¹⁰ Mečislav Borák, *Spravedlnost podle dekretu*, Šenov u Ostravy 1998.

¹¹ Lucie Jarkovská, *Odplata či spravedlnost? Mimořádné lidové soudy 1945-1948 na Královéhradecku*, Praha 2008.

soudního líčení a vzpomínkám pamětníků), která vyšla v roce 1970. O dvacet let později vyšla kniha od autora Františka Kauckého s názvem *Zrada na křídlech Hurricanu: Příběh agenta na Západě, pilota A. Přeučila*, která též vycházela ze spisu Augustina Přeučila u Mimořádného lidového soudu v Praze.¹² Z Kavanovy knihy vycházel i Václav Junek v beletristické knize *Osudy českých zrádců: 1915-1989: od 1. světové války až po "sametový" listopad*¹³.

Přeučil se krátce objevil i v autobiografickém příběhu Viléma Bufky v knize *Bombardér T-2990 se odmlčel*, kde popisoval setkání s bývalým spolubojovníkem a zrádcem v sídle pražského gestapa, v Pečkově paláci. Z Rajlichovy a Kauckého knihy vycházela i kapitola v bakalářské práci s názvem *Češi na německé straně během druhé světové války* napsané Valérií Holcupovou.¹⁴ A nejnovější práce na toto téma je z pera Ladislava Kudrny s názvem *Českoslovenští letci v německém zajetí 1940–1945*.¹⁵

Kdo byl Augustin Přeučil?

Augustin Přeučil se narodil dne 3. července 1914 v malé obci Třebsín v benešovském okrese. Národností Čech, vyznáním protestant, vystudoval pět tříd obecné a čtyři třídy měšťanské školy. Po ukončení škol v roce 1932 pracoval v hostinci v Třebsíně a zároveň se učil nožířskému řemeslu u svého otce po dobu 2 let. V roce 1935 se přihlásil k civilnímu letectví do ústřední školy v Letňanech, kde se učil teorii a výcviku. Vojenskou prezenční službu nastoupil 1. října 1936 u leteckého učiliště v Prostějově, odkud byl poslán do poddůstojnické školy v Chebu po dobu 2 měsíců. Po ukončení této školy se vrátil zpět do Prostějova, kde nastoupil výcvik u bojového letectva a to do 15. července 1937, kdy byl přemístěn do Piešťan k 3. leteckému pluku. Zde prošel výcvikem u polního letectva. Odtud se dostal k 6. leteckému pluku v Praze. Nakonec byl povolán k polní letce 74 v Hradci Králové, kde se stal polním pilotem. V lednu 1938 odešel ke stíhací škole u 4. leteckého pluku v Praze, kde zůstal do konce února 1939. Po skončení stíhací školy byl odeslán k 1. leteckému pluku do Milovic, odkud byl propuštěn do civilu.

Po propuštění dle svých vlastních slov pracoval doma a nastoupil místo prodavače u prodejní společnosti Rolny ve Vodičkově ulici v Praze. V červenci 1939 ho zatkli příslušníci gestapa u brazilského konzulátu, kde se snažil získat vízum, na základě kterého by mohl odcestovat do ciziny. Odvezli jej do sídla gestapa sídlícího v Pečkově paláci. Přeučil souhlasil s

¹² S velkou pravděpodobností šlo o stejného autora, neboť obsah obou knížek je totožný. Pozn. aut.

¹³ Junek Václav, *Osudy českých zrádců: 1915-1989: od 1. světové války až po "sametový" listopad*, Praha 2010.

¹⁴ V. Holcupová, *Češi na německé straně během druhé světové války*, bakalářská práce, Brno 2012.

¹⁵ L. Kudrna, *Českoslovenští letci v německém zajetí 1940-1945*, Praha 2005.

nabídnutou spoluprací a 22. července t. r. přešel hranice do Polska jako německý agent. Zde byl zařazen do skupiny československých vojáků, sídlící v Malých Bronowicích u Krakova. A již odsud měl za úkol posílat vzkazy gestapu na adresu zubního technika Františka Smetany v Žižkově ulici v Praze 11.¹⁶

Následoval transport lodí do Francie, kde byl v Agde zařazen k československému letectvu a zúčastnil se po vypuknutí druhé světové války prvních bojových letů. Již zde se pokoušel jeho nadřízený, škpt. František Burda, ho vyloučit z letectva v důsledku jeho chování, neboť podvracel disciplínu u mužstva špatným plněním povinností. Po pádu Francie se na švédské lodi v anglických službách s názvem Appapa přesunul v červenci 1940 do Anglie a byl zařazen jako pilot k RAF – britskému královskému letectvu. Zprvu byl u bojových jednotek (43. a 605. britské stíhací perutě), poté vystřídal několik servisních jednotek, až nakonec zůstal u 55. O.T.U. (Operational Training Unit – operační výcviková jednotka), která sídlila na letišti Usworth na okraji Sunderlandu. Právě v tomto městě uzavřel F/Sgt A. Přeučil 2. července 1941 sňatek s Angličankou Muriel Graham Kierby-ovou.¹⁷

Dne 18. září 1941 podnikl cvičný let se stíhacím letadlem Hurricane Mk. I, se kterým po vyčerpání paliva nouzově přistál na území okupované Belgie.¹⁸ Obyvatelé blízké selské usedlosti mu pomohli, sehnali mu civilní šaty a ukryli ho v lese. Německé jednotky ihned zahájily pátrání, ale bezúspěšně. Na druhý den pilot sám však vyšel z lesa přímo k Němcům a prozradil jim totožnost člověka, který mu sehnal oblek, a dalších lidí, co mu pomohli. Tyto osoby byly ihned zatčeny a dvě z nich popraveny.¹⁹

Němci jej odvezli k výslechu do Bruselu. Zde přiznal, že je Čech poslaný pražským gestapem do Polska, aby se dostal přes něj do Francie a posléze do Anglie a zde konal službu v letectvu. Později ho Němci přesunuli do Berlína a nakonec do Prahy.²⁰

Od 30. září 1941 nerušeně bydlel se svými rodiči v domovském Třebšíně a začal pracovat pro pražské gestapo jako důvěrník (V-Mann) v referátu N „ve věci české legie“, tj. zahraničního vojenského odboje. Působil jako provokatér mezi příslušníky hnutí odporu, partyzány, zajatými spojeneckými letci apod.²¹

Na Štědrý den roku 1941 mu byla vyplacena odměna za přivezené anglické letadlo v hodnotě 10 000 říšských marek. V dubnu roku 1942 se poprvé na gestapu podrobil konfron-

¹⁶ Státní oblastní archiv (SOA), Praha, fond Mimořádný lidový soud (MLS) Praha, Ls 1422/45, s. 122.

¹⁷ SOA, Praha, MLS Praha, Ls 1422/45, s. 122; Jiří Rajlich, *Na nebi hrdého Albionu: válečný deník československých letců ve službách britského letectva 1940-1945*, 2. díl (1941), Cheb 2000, s. 422.

¹⁸ Přípisem z Air Ministry ze dne 14. 3. 1942 byl prohlášen za mrtvého. SOA, Praha, MLS Praha, Ls 1422/45, s. 198.

¹⁹ Ze svědectví Josefa Koprivy, který se seznámil s Přeučilovým případem v září 1942 prostřednictvím anglického ministerstva letectví a čs. ministerstva národní obrany v Londýně. SOA, Praha, MLS Praha, Ls 1422/45, s. 346.

²⁰ SOA, Praha, MLS Praha, Ls 1422/45, s. 122.

²¹ J. Rajlich, *Na nebi hrdého Albionu*, díl 2 (1941), Praha 1999, s. 422.

taci s parašutistou z Anglie V. Gerikem, který se přihlásil na gestapu, a po atentátu na zástupce říšského protektora Reinharda Heydricha i s dalším parašutistou K. Čurdou. Nakonec byl 2. listopadu 1943 předvolán na gestapo, zatčen a odvezen do Malé pevnosti v Terezíně, odkud byl propuštěn v březnu 1944 na svobodu – nikoliv však jako obyčejný vězeň, ale jako agent – provokatér se zpravodajskými úkoly.²²

Po návratu na svobodu začal pracovat v Zaopatřovacím úřadě pro Prahu 7 ve Veletržním paláci až do ledna 1945, kdy musel skončit pro nervovou nemoc.

Retribuční dekrety

Mimořádná situace způsobená druhou světovou válkou, válečné zločiny spáchané na československém obyvatelstvu vyvolávaly již od roku 1942 stále palčivěji otázku, jak po válce naložit s nacisty, kolaboranty a zrádci. Zatímco Přeučil zahájil po návratu do Protektorátu Čech a Morava svoji aktivní konfidentskou činnost, v Londýně se začalo hovořit o přípravě dekretu, který by postihl právě takové válečné zločince, kolaboranty a zrádce. Příprava dekretu započala již v březnu 1942, kdy ministr exilové vlády Jaroslav Stránský požádal Právní radu, aby ve smyslu § 5 svých stanov uvážila, jaké doporučuje doplnění platného trestního zákona, aby se mohlo po válce postupovat proti osobám, které se provinily proti povinnostem řádného občana republiky v době německé okupace.²³

Po celou dobu vývoje osnovy dekretu se její tvůrci snažili, aby s ohledem na její nezbytnou platnost bylo možné vystačit si s co největší možnou měrou se skutkovými podstatami platného čs. trestního práva, ovšem za přísnějších trestních sazeb. Nové skutkové podstaty (např. členství v nacistických a fašistických organizacích) se formulovaly jen tam, kde to bylo opravdu nezbytné. Jejich zpětná působnost měla být snadno odůvodněna tím, že už původní zákonodárce by je takto vymezil, pokud by předvídal tragické události, které se v Československu měly později odehrávat.²⁴

Dne 28. února 1945 zdánlivě skončila dlouholetá příprava na nejdůležitějším předpisu, který v sobě zahrnoval jak potrestání nacistických válečných zločinců, tak i domácích kolaborantů a na omezenou dobu zavedl zvláštní soustavu soudních orgánů a to mimořádných lidových soudů.²⁵ Tento dekret se však neuplatnil a pouze v českých zemích byl s určitými obsa-

²² SOA, Praha, MLS Praha, Ls 1422/45, s. 125.

²³ Národní archiv (NA), Praha, fond Předsednictvo ministerské rady – Londýn, kart. 24.

²⁴ Tamtéž.

²⁵ Jednalo se o dekret prezidenta republiky č. 6 Úředního věstníku čsl. o potrestání nacistických zločinců, zrádců a jejich pomahačů a o mimořádných lidových soudech. V rámci tzv. retribučního soudnictví byly vydány další dekrety, kterými byl zřízen tzv. Národní soud, dekret o zajišťovací vazbě státně nespolehlivých osob, dekret o trestání některých provinění proti národní cti (tzv. malý retribuční dekret). Jan Kuklík, *Mýty a realita tzv. Benešových dekretů*, Praha 2002, s. 195.

novými změnami nahrazen stejně nazvaným dekretem č. 16/1945 Sb. z 19. června 1945 (tzv. velký retribuční dekret).²⁶ V této době se retribuce užívala jako pojem pro potrestání válečných zločinců a domácích kolaborace.

Účelem velkého retribučního dekretu bylo tedy dopadnout nacisty a české kolaboranty, kteří páchali zločiny na území Československa, a potrestat a to bez průtahů. Udavačství mohlo být trestáno i smrtí a to v případě, kdy dotyčný zavinil ztrátu lidského života.²⁷ Velký retribuční dekret stanovil přísnější trestní sazby pro trestné činy uvedené v dekretu spáchané v období mezi 28. květnem 1938 a 31. prosincem 1946 – tedy v době za zvýšeného ohrožení republiky. Pro rozhodování o těchto trestných činech byly v sídlech krajských soudů zřizovány mimořádné lidové soudy, které se skládaly z pětičlenných senátů.²⁸

Pro řízení před mimořádnými lidovými soudy platily zásady řízení před soudy stannými a to v úpravě podle § 26-31 velkého retribučního dekretu. Celé řízení se konalo zpravidla od počátku do konce před mimořádným lidovým soudem ve způsobu hlavního přelíčení, pokud možno bez přerušení a mělo být ukončeno do tří dnů od okamžiku, kdy byl obžalovaný před něj postaven.²⁹

Zahájení trestního stíhání

Přeučilovy činy spáchané za okupace nezůstaly bez odezvy. 25. května 1945 Okresní národní výbor Praha-venkov-jih zahájil proti Přeučilovi trestní stíhání pro přestupek dle § 1 dekretu prezidenta republiky 138/1945 Sb., o trestání některých provinění proti národní cti,³⁰ ale v této době se jmenovaný nacházel již u oddělení Obranného zpravodajství, kde vypovídal o okolnostech svého případu.

Dne 30. května 1945 bylo proti němu zahájeno trestního stíhání jako proti bývalému příslušníkovi československé armády v Anglii, neboť podle československého polního prokurátora 1. divize kpt. just. Gabriela Gabuly měl Přeučil spáchat zločin zběhnutí podle § 183 a 196 vojenského trestního zákoníku a zločin vojenské zrady podle § 6 č. 1, 2 z. č. 50/1923 Sb. z. a nar.³¹ Proto byl ještě ten den na něj vydán zatýkací rozkaz a o pět dní později na něj byla uvalena vazba.

²⁶ Na Slovensku se uplatnilo nařízení č. 33 o potrestání fašistických zločinců, okupantů, zločinců a kolaborantů a o zřízení lidového soudnictví. Jan Kuklík a kolektiv, *Vývoj československého práva 1945-1989*, Praha 2009, s. 44.

²⁷ Tamtéž, s. 47.

²⁸ V jejich čele stál profesionální soudce, avšak další soudci byli z lidu, navrhováni okresními národními výbory. Bližší informace: J. Kuklík a kolektiv, *Vývoj československého práva 1945-1989*, c. d., s. 44, J. Kuklík a kolektiv, *Dějiny československého práva 1945-1989*, c. d., J. Kuklík, *Mýty a realita tzv. Benešových dekretů*, c. d., M. Borák, *Spravedlnost podle dekretu*, c. d.

²⁹ <http://www.psp.cz/docs/laws/dek/161945.html>

³⁰ SOA, Praha, MLS Praha, Ls 1422/45, s. 372.

³¹ Tamtéž, s. 117.

Pět měsíců nato, 15. října 1945, polní soud I. stolice vydal usnesení, kterým postoupil věc veřejnému žalobci u Mimořádného lidového soudu v Praze, neboť provedeným vyhledávacím řízením proti obviněnému se zjistilo podezření ze zločinu podle § 183 a 198 v. tr. z. a zločinu podle § 6, č. 1, 2 zák. č. 50/1923 Sb. z. a n. Podle výsledku provedeného řízení obviněný byl důvodně podezřelý ze zločinu udavačství podle dekretu prezidenta republiky č. 16/1945 Sb.³²

Přes dva roky veřejný žalobce dr. Kabát vyhledával důkazy hovořící ve prospěch či neprospěch obviněného. Vyvrcholením jeho činnosti bylo zahájení trestního řízení proti A. Přeučilovi, dle kterého mu v případě odsouzení senátem mimořádného lidového soudu hrozil trest smrti.

Hlavní líčení bylo nařízeno na 14. dubna 1947 na osmou hodinu ranní. Předseda napomenul obžalovaného, aby pozorně vyslechl obžalobu, jež se měla přednést a na průběh jednání. Když se svědkové vzdálili, přednesl veřejný žalobce obžalobu, na kterou obžalovaný reagoval, že se cítí nevinný.

První bod obžaloby

*Dle prvního bodu obžaloby měl v letech 1939-1945, tedy v době zvýšeného ohrožení republiky, v Praze, v Polsku, v Anglii a jinde podporovat nacistické hnutí tím, že jako agent gestapa odešel v roce 1939 do Polska, kde vstoupil do československé armády, v Anglii vstoupil do československého letectva a po uprchnutí i s letadlem z Anglie dále byl agentem gestapa v Praze.*³³

Přeučil vypověděl, že ho Němci zatklí v červenci 1939 na brazilském konzulátu, neboť jeho úmysl o získání brazilského víza měla prozradit prostitutka z restaurace u Šenfloku na Václavském náměstí v Praze. Na zmíněném konzulátu na něj údajně čekali již tři muži z německé tajné policie, kteří ho ihned zatklí a odvedli do Pečkova paláce.³⁴ Toto tvrzení je ovšem poněkud problematické, přinejmenším se nezdá být pravděpodobné, že by byl zatčen přímo na půdě konzulátu.

Dne 22. července 1939 ho odvezli autem do Moravské Ostravy a vyslovili svůj úmysl poslat ho do Polska, kde měl pro gestapo pracovat s výhrůžkou, že pokud odmítne, půjde do koncentračního tábora.³⁵ Přeučil uposlechl. Měl za úkol posílat informace poštou na adresu Bedřicha Smetany, zubního lékaře, bydlícího na Žižkově. V dopise měl pomocí šifer uvést

³² SOA, Praha, MLS Praha, Ls 1422/45, s. 306.

³³ Tamtéž, s. 467.

³⁴ Při druhém výslechu A. Přeučil vypověděl, že se chtěl dostat do ciziny, aby mohl bojovat proti Němcům. Tamtéž, s. 65.

³⁵ Při prvním výslechu vypověděl, že měl jít do koncentračního tábora on sám. Při druhém on a jeho rodiče. Při třetím on, jeho rodiče a všichni příbuzní (celkem tedy 30 lidí). Pozn. aut.

počet důstojníků, poddůstojníků – letců, kteří se nachází ve formujících se čs. jednotkách. Ačkoliv zásadně popíral, že by jakýkoliv lístek odeslal, tlumočnick na pražském gestapu Josef Chalupský vypovídal jinak. Dle něj si gestapák Oskar Fleischer³⁶ stěžoval, že ten Přeučil nepsal. Poté však přišel z Francie lístek, který byl Chalupskému, který jej překládal, nesrozumitelný, neboť se tam hovořilo o nějakých psech a vlčích.³⁷

Při druhé výpovědi začal prohlašovat, že pod vlivem svého švagra vstoupil do anglické tajné služby The Intelligence Service, kde ho měli vycvičit na nátlak prováděný během výslechu gestapem. Měl prý při návratu domů navázat kontakt s gestapem a zjistit, kdo všechno u něj pracuje. Informace měl poté sdělit svému švagrovi a nikomu jinému. Ovšem tuto teorii nikdo ze zahraničí nepotvrdil, tudíž bylo nade vše pochybnost, že se nezakládala na pravdě.³⁸ Potvrdit by ji mohly pouze spisy britské tajné služby, uložené v The National Archives v Londýně, které jsou v současnosti přístupné jen z části a Přeučilovo jméno v nich nefiguruje.

Z výpovědi Josefa Chalupského, Bohumila Davida, Hugo Hellera, Osvalda Marxe, Jiřího Pittra či Karla Čurdy soud zjistil, že obžalovaný zůstal po návratu do Čech konfidentem gestapa a pravidelně na gestapo docházel. Podle Hellerovy výpovědi šlo o tzv. „V-Manna“ placeného za výkony gestapem.³⁹

Chalupský, Čurda a Gerik potvrdili, že obžalovaný udal Gerika z protiněmeckých služeb na gestapu a to, jak vyplývá z výpovědi Gerika a Chalupského, protože Gerikovi záviděl 5 000 000 K, jež dostal Gerik za vyzrazení kolegů zúčastněných na atentátu na Heydricha.⁴⁰

Důkazy se podařilo jednoznačně prokázat, že byl Přeučil v prvním bodě obžaloby vinen a spáchal tak zločin proti státu podle § 3 odst. 1 retribučního zák. č. 22/46 Sb.

Druhý bod obžaloby

Dle druhého bodu obžaloby se měl v době shora uvedené, tedy za války dopustit vojenské zrady tím, že *a) způsobil škodu branné moci republiky a její anglického spojence odlétnutím s letadlem z Anglie na území Němci obsazené a branné moci polského spojence re-*

³⁶ Kriminální inspektor z protišpionážního Clemensova III. oddělení. Oldřich Sládek, *Zločinná role gestapa*, Praha 1986, s. 88.

³⁷ Zmíněný vlčák byl dle Přeučila Mikšovský, kterého prozradil na gestapu, že převádí čsl. letce do zahraničí. Prý žádal pražské gestapo, aby Mikšovského nechali na pokoji. SOA, Praha, MLS Praha, Ls 1422/45, s. 150.

³⁸ V jeho prospěch vypovídal jeho kamarád Max Brantál, ale jeho svědectví se musí brát s rezervou, neboť spoléhal a věřil informacím sdělených od obžalovaného. Navíc důvěřoval i informaci, že odměnu 10 000 říšských marek získal od Angličanů. Další svědkyně – jeho milenka Jiřina Vanišová vypověděla, že prý obžalovaný o své činnosti v Anglii mluvil velice vyhybavě a prozradil jí hned několik teorií. Dle jedné měl přiletět z Anglie do Čech s nějakým zvláštním posláním, které Němcům nemělo prospět. Pravý příběh jí prý nemohl sdělit, protože by ji pak mohlo zatknout gestapo. Tamtéž, s. 67, 71 a 140.

³⁹ Tamtéž, s. 495.

⁴⁰ V rozsudku se sice vycházelo z informace obviněného A. Přeučila, že V. Gerik udal atentátníky na Heydricha, ovšem ty prozradil jiný zrádce K. Čurda. Pozn. aut..

*publiky tím, že při odletu z anglického státního území střílel po polském spolulepci, který ho při letu doprovázel, ostrými náboji.*⁴¹

Ohledně svého odletu z Anglie měnil Přeučil svoje výpovědi a vypovídal v podstatě čtyřikrát různým způsobem. Především přiznal, že po svém polském spolulepci střílel ostrými náboji a pak uletěl s letadlem typu Hurricane do Belgie, kde hovořil s belgickými civilisty anglicky. Němcům uvedl, že byl vyslán pražským gestapem s úkolem a obdržel za přivezení letadla z Anglie 100 000 K. Tuto výpověď pak měnil v tom smyslu, že vystřelil po polském letci náhodou ostrými náboji, bál se vrátit a chtěl letět do Švýcar, ale přistál v Belgii. Dále uvedl, že bloudil v mlze, myslil, že přistane v Anglii, ale přistál v Belgii, rádio nemohl použít (...). Konečně uváděl, že byl terčem polského letce, měli stará školní letadla, která měla slepé náboje, čekal v cvičném prostoru na druhého letce, zabloudili v mlze spolu s prvním polským letcem a ten se od něj odpoutal, nemohl se svým přístrojem dohovorit, protože neuměl dostatečně anglicky, pak uváděl, že jsou různé dialekty a konečně, že měl rozbitý přístroj.⁴²

Dle slov svědka mjr. Stanislava Rejthara jeho odlet způsobil velké rozhořčení mezi čsl. letci, celá věc byla projednávána tajně. Pplk. Kordula z Inspektorátu čs. letectva v Londýně prozradil mjr. Rejtharovi, že byla ministerstvu národní obrany ve věci obviněného odeslána zpráva. Tuto zprávu poté mjr. Rejthar našel a postoupil Obrannému zpravodajství a velitelství letectva. Dle opisu z Air Ministry (ministerstva letectví) 18. září 1941 v 18,15 přistál rt. Přeučil s nepoškozeným letounem typu Hurricane na území Belgie. Od tohoto dne se stal nezvěstným a přípisem z Air Ministry ze 14. března 1942 byl podle britského předpisu prohlášen za mrtvého.⁴³

Z obhajoby obžalovaného se nakonec ukázala pravdivou podle výpovědi Chalupského a Čurdy jen první část, že šel do naší zahraniční armády jako konfident gestapa. Jeho vstup do letectva čs. armády nebyl však právě přínosem, jelikož z výpovědi svědka Františka Burdy zjistil soud, že jeho chování po stránce osobní a kázeňské bylo takové, že už ve Francii usiloval Burda o jeho vyloučení z čs. letectva. Neukázněnost potvrzuje i Josef Kopřiva, který uvádí, že před válkou měl být už zbaven povolení létání, v Anglii pak měl být pro neukázněnost postaven před vojenský soud. Rovněž S. Rejthar uvádí, že kapitán Zima usiloval o vyloučení obžalovaného z čs. letectva pro hrubou nekázeň ve Francii. Rudolf Zima potvrdil, že navrhoval, aby pro neukázněnost a ledabylost obžalovaného nebyl zařazen v Anglii jako polní pilot. Z výpovědi všech těchto důstojníků i ze spisu Inspektorátu čs. letectva v Londýně vyplývá

⁴¹ SOA, Praha, MLS Praha, Ls 1422/45, s. 425.

⁴² Tamtéž, s. 491.

⁴³ Tamtéž, s. 198.

tísnnivý dojem, který jeho zrada zanechala v naší zahraniční armádě, neboť se tím dostala v cizině do choulostivé a těžké situace.

Ohledně odletu obžalovaného z Anglie měla obhajoba v sobě mnoho rozporů. Nad to byla však provedením výslechů Šifnera, Bally, znaleckého svědka Bureše, posudkem znalce Bohuslava Kimličky a spisů Inspektorátu čs. letectva v Londýně tato obhajoba plně vyvrácena. Svědci Balla a Bureš uvedli, že vzhledem k úkolu obžalovaného a způsobů provedení šlo o úmyslný odlet. Z posudku znalce Kimličky a znaleckého svědka Bureše zjistil soud, že slepé náboje nejsou v Anglii vůbec používány. A k ostré střelbě, zvláště náhodné, obvykle brání zajišťovací klapky, náhodná střelba se proto jevila jako velmi nepravděpodobná. Rovněž podle jejich posudku ostrá střelba při cvičném letu prováděna nebyla, nýbrž jen do terčů. Pod dojmem tohoto posudku obžalovaný nakonec vyloučil, že by byly vůbec nějaké náboje v dělech, což však opět rozporuje posudku znalců o tom, že náboje v dělech byly, a to ostré vždycky, ale spoušť zajištěna. Přeučilův Hurricane Mk. I ovšem děly vyzbrojen nebyl, pouze 8 kulometry.

Ohledně zbloudění v mlze vzal soud na základě znaleckého posudku za prokázané, že obžalovaný nedodržel předpisy o povinnosti stoupat nad mlhu a orientovat se následujícím způsobem: při použití kompasu i za poškození rádiového zařízení se musel orientovat buď na západ, nebo na východ, ale nikoliv na jih, takže mohl přistát nejvýše v Norsku, nikoliv v Belgii. Pakliže bylo rádio v pořádku, měl dost času se orientovat, než se dostal z okruhu radiových vln. Zdržoval-li se v určeném prostoru a očekával dalšího letce, tím je zbloudění o 360 mil vyloučeno, rovněž jestliže by bloudil bez takového stanoviště, zase je vyloučeno, aby se dostal tak daleko od místa odletu, jelikož benzín mu vystačil právě na cvičení. Navíc znalecký svědek Burda uvedl, že době odletu a přistání v Belgii odpovídá přímému ekonomickému letu bez bloudění. Tím byla obhajoba plně vyvrácena a potvrzena výpovědi obžalovaného, kde se nakonec plně doznal.⁴⁴

Soud neuvěřil, že by obžalovaný jako učitel výcviku neznal nejprimitivnější zásady a předpisy pro svou záchranu a návrat, nýbrž došel k přesvědčení, že obžalovaný úmyslně odletěl s letadlem. To potvrzuje kromě výpovědi obžalovaného, v níž se plně doznal, též svědek Lukeš, jemuž vše doznal ve vězení v Terezíně, zejména to, že mu hrozila německá protišpiónáží služba. S Lukešem mluvil důvěrně a mohl mu plně důvěřovat, jako svému spoluvězni, jenž s ním mluvil upřímně. Čurda také dosvědčil, že obžalovaný uvedl, že dokonce rozbil rádiový přístroj, aby nemohl být kontrolován.

---

⁴⁴ SOA, Praha, MLS Praha, Ls 1422/45, s. 491.

*b) Měl Přeučil po svém dobrovolném přihlášení u německých úřadů jim, tedy cizí moci, vyzradit skutečnosti, opatření a předměty, jež měly zůstat utajeny pro obranu republiky, přičemž tento zločin byl spáchán za okolností zvláště nebezpečných. A tímto měl spáchat zločin proti státu podle § 1 retr. zák., § 6 č. 1, 2 zák. č. 50/23 Sb.*⁴⁵

Přeučil poprvé vypověděl, že Němcům neřikal pravdu a zamlčoval skutečnosti. Svědek Chalupský ovšem vypověděl, že v Berlíně byl obviněný předveden na hlavní štáb německé Luftwaffe, kde udával různá anglická letiště a skladiště, jakož i kotviště válečných lodí. Jeho údaje poté byly zakresleny na podrobnou mapu. Dále před Fleischerem udal, kdo s ním sloužil v čs. legii a o poměrech v ní, o náladě mezi vojskem apod. Němcům pak vyzradil letiště a důležité skutečnosti, týkající se anglické armády, československé armády a vojenských objektů a ubikací obou. Dále vyzradil všechny skutečnosti o odchodu čs. letců, jejich pobyt v polských, francouzských a anglických střediscích naší armády, o činnosti jednotlivců, např. počet sestřelených Němců.⁴⁶

Chalupský dále potvrdil, že obžalovaný byl vyslán k naší zahraniční armádě už jako konfident gestapa a po příjezdu vyzradil na vojenském velitelství v Berlíně a na gestapu v Praze, jak se dostal přes Polsko do Francie, podrobně popsal československé vojenské jednotky a jejich velitele, které lidi zná, náladu vojska, činnost jednotlivců, vyzradil letiště, ubikace, a stanoviště, armády naší i anglické. V tomto směru byla jeho výpověď podporována svědkem majorem Burdou.⁴⁷

Obžalovaný byl československým občanem a vojenské zrady se dopustil za války jako vojín čs. armády v Anglii. Především šlo o způsobení škody tím, že přivedl Němcům letadlo a to dokonce s novou úpravou kulometů a zlepšenými vlastnostmi pro let, čehož si Němci velmi cenili a také mu za to dali odměnu. Škodu způsobil čsl. branné moci i čsl. spojenci – Velké Británii. Dále ostřelováním polského letce způsobil škodu i dalšímu spojenci – Polsku.

Škodu způsobil nejen po stránce hmotné, ale hlavně jak vyplývá ze spisu Inspektorátu čs. letectva a výpovědí jmenovaných svědků (čsl. důstojníků) zvláště po stránce praktické, jelikož opakování takových činů by mohlo vzbudit nedůvěru spojenece ČSR a ochránit další organizaci čsl. armády, jakož i snížení bojeschopnosti čs. a spojeneckých armád. Spolupráce s Němci v Belgii i pozdější konfidentská činnost až do konce války a přijetí odměny 100 000 K, to vše přesvědčilo soud o úmyslu obžalovaného poškodit čs. brannou zdatnost.⁴⁸

⁴⁵ SOA, Praha, MLS Praha, Ls 1422/45, s. 425.

⁴⁶ Tamtéž, s. 487.

⁴⁷ Tamtéž, s. 493.

⁴⁸ Tamtéž, s. 499.

Rovněž ji podlamoval i tím, že německým vojenským činitelům a gestapu přímo vyzradil přesný obraz o našich velitelích a vojenských jednotkách, organizaci a ubikací čs. útvarů, přidělení a činnosti jednotlivců, jakož i o letištích a stanovištích a jiných důležitých předmětech anglické armády. Významu vyzrazení těchto tajemství si byl obžalovaný velmi dobře vědom, neboť vzhledem k tomu žehral na malou odměnu gestapa za své služby.

Podle vylíčeného skutkového děje se jednalo o vojenskou zradu za okolností zvláště přitěžujících, neboť mohla ohrozit celou čsl. zahraniční armádu v cizině a způsobila, že Němci se dozvěděli velmi důležité skutečnosti. Proto bylo shledáno, že je Přeučil vinným i v druhém bodě obžaloby. Zločin podle § 1 retr. zák. v sobě zahrnoval v tomto případě skutkové podstaty podle § 6 odst. 1 i 2 zák. na ochranu republiky 50/1923 Sb.⁴⁹

Třetí bod obžaloby

Za třetí měl ve službách a v zájmu Německa, a využívaje situace přivoděné nepřátelskou okupací měl udat u německých úřadů obyvatele belgického pohraničí, že pokládající ho za Angličana, mu poskytli po přistání letadlem pomoc a civilní oděv, na gestapu v Praze Ladislava Škvora pro vyhýbání se práci, Bohumila Čadila pro protiněmecké výroky, na gestapu v Terezíně N. Pince pro styky se zahraničním odbojem, tedy pro skutečnou nebo vymyšlenou činnost a jeho udání mělo za přímý nebo nepřímý následek smrt V. Pince a prof. Hurta a tím měl spáchat zločin udavačství podle § 11 retr. zák.⁵⁰

Přeučil po válce vypovídal samozřejmě ve svůj prospěch, o udání belgických obyvatel nepadlo ani slovo, stejně jako u ostatních osob se snažil tvrdit, že nikomu neuškodil. Ovšem o jeho udavačské činnosti nemohlo být pochyb. V jeho neprospěch hovořily desítky svědků. Bohumil David a Jiří Pittner potvrdili, že obžalovaný zavinil svou konfidentskou činností zatčení několika osob v Libni, jež chtěly utéci na Slovensko k partyzánům. Z výpovědi doc. Vladimíra Krajiny a Karla Hlaváčka vyplývá, že obžalovaný byl dán do terezínské Malé pevnosti, aby vyzvídal na spoluvězních, vše udal, o čem se dozvěděl a způsobil mučení vězňů a vyzrazením, že dopis gen. S. Ingra má Pinc, zavinil jeho smrt.

Soudem bylo zjištěno z výpovědi Marie Dostálové a Hugo Hellera, že obžalovaný udal pro šíření protiněmeckých zpráv z cizího rozhlasu prof. Hurta, jenž byl vězněn v Terezíně a podle potvrzení z Terezína tam zemřel.⁵¹

⁴⁹ SOA, Praha, MLS Praha, Ls 1422/45, s. 499.

⁵⁰ Tamtéž, s. 425.

⁵¹ Tamtéž, s. 495.

Výslechem Ladislava Škvora, Gustava Povolného, Jana Čížka a Hellera zjistil soud, že obžalovaný udal kromě prof. Hurta i Čadila a Ladislava Škvora, prvního pro šíření Německu nepřátelských zpráv zahraničního rozhlasu, Škvora pro vyhýbání se práci v Německu, přičemž tento poslední byl záludně zaskočen, neboť prosil přímo obžalovaného o pomoc vystavením potvrzení a všichni mu důvěřovali vzhledem ke společnému poslechu cizího rozhlasu.⁵²

Konečně z výpovědi Miroslava Hájka, Josefa Koutníka a hlavně Elly Fořtíkové vyplynulo jeho protičeské smýšlení, neboť hanil prezidenta Edvarda Beneše, dělal na ulici scény, při kterých vyhrožoval tlučení na gestapu. Nechtěl se četníkovi legitimovat s poukazem na to, že je členem německé tajné státní policie a Fořtíkové se dokonce přiznal, že s Němci cítí, že s nimi bude pracovat, jelikož s ním slušně zacházeli a mnoho pro něj udělali. Po roztržce jí a její rodině hrozil gestapem pro poslouchání cizího rozhlasu a protiněmecké řeči.

Konfidentství vysvětloval obžalovaný donucením gestapa, ale tím nemohl vysvětlit celý řetěz zločinů po dobu okupace, zvláště vzhledem k tomu, že byl delší dobu mimo dosah Němců.

Na základě těchto zjištění musel soud nezbytně přijít k přesvědčení, že obžalovaný měl v úmyslu nacistickému režimu pomáhat a to dokonce z přesvědčení a vděčnosti. Podpora nacismu i po stránce objektivní vyplývá jasně ze zjištění konfidentské činnosti, v níž je útek z Anglie jen jediným článkem v řetězu jeho zločinné činnosti ve smyslu § 3 odst. 1 r. z. S tím souviselo i udání Belgičanů, kteří mu jako anglickému letci pomáhali, Němcům, neboť se mu jevili jako nepohodlní nepřátelé. Z důvodu získání odměn a později, aby ho nestihl osud jiných konfidentů, odstraňovaných když Němcům nebyli užiteční, vyvíjel udavačskou činnost ve prospěch režimu, jemuž stejně sloužil podáváním pravidelných hlášení při svých stálých návštěvách na gestapu. Udání známých v Terezíně, v Měchenicích na gestapu v Praze byla dokázána celá řada, jelikož nacházeli se mezi nimi vynikající lidé svou odbojovou činností, sabotáží anebo postavením jako kulturních nebo politických pracovníků. Tato udání byla v zájmu Německa, a jelikož sledoval i svoje osobní cíle, šlo o udavačství s využitkováním tehdejšího národního útisku.⁵³ Podařilo se tedy prokázat, že byla naplněna skutková podstata udavačství ve smyslu § 11 retr. zák. jak po stránce subjektivní i objektivní s výsledkem dvou úmrtí udaných osob.⁵⁴

---

⁵² SOA, Praha, MLS Praha, Ls 1422/45, s. 495.

⁵³ Tamtéž, s. 497.

⁵⁴ Tamtéž, s. 499.

Otázka trestní odpovědnosti a vyhlášení rozsudku

Závěrem bylo třeba se zabývat otázkou, zda byl obžalovaný za své činy vůbec odpovědný. Přeučil před zahájením trestního stíhání požádal o přezkoumání svého zdravotního stavu, v čemž mu nakonec bylo vyhověno. Znalci z oboru psychiatrie dr. Navary a doc. dr. Tesaře označili obžalovaného za psychopata a vysoce diferencovaného debila. Jeho psychopatii charakterizovali jako paranoidní povahu vztahovačného rázu. Měl sklon k intrikánství a lživým denunciacím. Byl vrozeně slaboduchý, duševně zchatrnělý a moral-insanitní, což se potvrdilo i defektem v etické sféře a citovou tupostí. Tyto vlastnosti zahrnuli znalci pod pojem polehčující okolnost ve smyslu § 46 písm. a.

Soud vzal tento posudek za základ svého rozhodování a považoval obžalovaného za odpovědného za své činy. Ohledně posuzování uvedených vlastností jako polehčujících okolností soud nad to uvážil, že obžalovaný projevil znaky této choroby jen vůči Němcům, kdežto Čechům, ani Angličanům nikoho neudal a soud nenašel jediný konkrétní případ práce pro Intelligence Service. Šlo tudíž podle názoru soudu o člověka sice poněkud mravně zatíženého, který byl však ochoten se spojit pouze se zlem, zvláště za peníze, což duševní méněcenností již dobře vysvětlit nelze.

Soud duševní méněcennost obžalovaného tedy uznal jen jako polehčující okolnost ve smyslu § 46 a tr. zák. Dále polehčovala i jeho dosavadní zachovalost a částečné doznání skutkových okolností.

Naproti tomu přitěžovaly: zralá rozvaha, promyšlená příprava, velká škoda, nebezpečnoství, porušení více povinností, spáchání více zločinů různého druhu a téhož zločinu opětovně, vymyšlení nepravdivých okolností, čímž hleděl obelstít vyšetřujícího soudce.⁵⁵

K pomoci, kterou poskytl, soud nepřihlížel, neboť pokud jednal a mluvil proti Němcům, sloužilo mu to jen k získání důvěry, což potvrdilo zatčení v Terezíně a Měchenicích, a pokud jej gestapo hlídalo, šlo o obvyklý způsob u dlouholetých konfidentů, kteří již byli známí ve svém okolí, nemohli pro gestapo již nic udělat, a proto je postupně odstraňovalo. Ale i v tomto případě se obžalovaný osvědčil jako věrný spolupracovník gestapa, neboť právě na sklonku své činnosti udal za účelem své záchrany své nejlepší přátele.⁵⁶

Proto došel soud k přesvědčení, že „by obžalovaný vždy a všude pracoval ve prospěch zla, a proto považoval soud trest smrti za nejmenší ochranu všeho dobra a krásna na světě. Proto také nepovažoval tento trest ve smyslu § 29 retr. zák. za nepřiměřeně přísný. Naopak,

---

⁵⁵ SOA, Praha, MLS Praha, Ls 1422/45, s. 501.

⁵⁶ Tamtéž, s. 503.

kdyby takový člověk zůstal naživu a podařilo by se mu spojit se po čase se zlem, k čemuž má sklon, považoval by se soud za spoluviníka.“⁵⁷

Na konci hlavního líčení žalobce navrhl odsouzení obžalovaného podle návrhu obžaloby a obhájce navrhl zproštění od obžaloby nebo alespoň uložení mírného trestu. Předseda prohlásil jednání za skončené a soudci se odebrali k poradě. Výrok o vině a trestu byl přijat přítomnými soudci jednomyslně. Po navrácení prohlásil předseda ve veřejném zasedání odsuzující rozsudek i s podstatnými důvody a usnesení o nedobytnosti útrat trestního řízení. Obžalovaný byl odsouzen k trestu smrti provazem. Dále soud vyslovil, že obžalovaný pozbyl navždy občanskou čest a jeho jmění propadlo ve prospěch státu.⁵⁸

Rozsudek trestu smrti byl vykonán v 21,50 hod. večer ještě týž den 14. dubna 1947 na nádvoří pankrácké věznice neveřejně, smrt konstatoval v 22,05 hod. večer vrch. justiční lékař MUDr. Navara.⁵⁹ Mrtvola popraveného byla vydána jeho otci k soukromému pohřbení, pohřeb musel být proveden v časných ranních nebo pozdních odpoledních hodinách, za účasti nejvýše 10 osob z nejbližšího příbuzenstva bez všech okázalostí a projevů.⁶⁰

Závěrem

Příběh Augustina Přeučila byl případem sui generis, neboť se v té době ještě nestalo, aby se agent gestapa stal příslušníkem britské RAF, posílal příslušníkům gestapa informace o stavu čs. jednotek, ukradl letadlo a přistál s ním v okupované Belgii.

Závěrem bych chtěla ocenit práci mimořádného lidového soudu, neboť trpělivě sháněl důkazy, které by svědčily pro i proti obviněnému. Pokud bychom měli vycházet jenom z výpovědi obviněného, museli bychom pravdu hledat jenom stěží, neboť i z posudku nepřímo vyplývalo, že obviněný byl patologickým lhářem.

Světlo do Přeučilových lží vnesly hlavně svědecké výpovědi přeživších svědků – letců, rodičů, přátel, agentů gestapa apod. Bývalý tlumočník na gestapu Chalupský vypovídal vesměs v neprospěch obviněného, dle jeho slov byl Přeučil na základě jeho údajů zatčen.⁶¹ Po válce Chalupský jako svědek se snažil vylíčit pravdu hned v několika soudních případech – a takových svědků, kteří by chtěli dobrovolně vypovídat a pravdivě, bylo opravdu málo. Co se týče ostatních svědků, chceme-li být v dané věci objektivní, musíme zohlednit hledisko negativní paměti. Jakmile se kupříkladu letci – bývalí spolupracovníci Přeučila – dozvěděli, že

⁵⁷ SOA, Praha, MLS Praha, Ls 1422/45, s. 503.

⁵⁸ Tamtéž, s. 478.

⁵⁹ Tamtéž, s. 516.

⁶⁰ Tamtéž, s. 517.

⁶¹ Archiv bezpečnostních složek (ABS), Praha, fond 305, sign. 305-102-6.

Přeučil dezertoval a měl pracovat pro nacisty, tato informace je mohla ovlivnit v jejich výpovědi u MLS. Žádný z nich si nemohl vzpomenout na jedinou kladnou vlastnost obviněného, vyzdvihli jenom jeho stinné stránky. Dle dochovaných svědectví se Přeučila zastávali jedině rodiče, kteří věřili slovům svého syna a poté i Přeučilova manželka Muriel, která si od roku 1942, kdy byl prohlášen za mrtvého a ona po něm pobírala vdovský důchod, myslela, že její muž hrdinně zemřel při letecké bitvě a zřítel se do Severního moře. Muriel Přeučilová vypověděla, že v roce 1946, když měla možnost odeslat dopis do Československa, napsala jeho rodičům, aby jim oznámila, že byl jejich syn mrtvý. Jaký byl její šok, když přišla od nich odpověď, že její muž byl nejenom živý, ale držen ve vězení jako anglický agent. Dle ní byl mezi svými kolegy v Usworthu velice oblíbený a vřele ho přivítala i její rodina. Získala informace o tom, že si žádný Polák nestěžoval na to, že by po něm Přeučil během cvičného letu střílel. A po jeho popravě prohlásila, že očistí jméno svého manžela,⁶² což bylo zdokumentováno i v časopise Národní osvobození z 3. května 1947, kdy zde byl uveřejněn článek pod nadpisem „Anglická manželka zrádce Augustina Přeučila protestuje“.⁶³

O Přeučilově letecké nekázni se ve spise píše spíše obecně jako o nízké akrobacii. Dnes víme konkrétně, že již 11. června 1941 došlo při střemhlavém letu k utržení dveří pumovnice, které poškodily zád' a náběžnou hranu pravé vodorovné ocasné plochy. O měsíc později nesprávné přepnutí nádrží způsobilo zastavení motoru a následnou havárii při pokusu o nouzové přistání.⁶⁴ Tyto informace jen potvrzují tvrzení, že Přeučil byl jako pilot opravdu neukázněný a je možné si i povšimnout, že jeho dezerce se datuje jen o dva měsíce později a to dne 18. září 1941.

Jeho přilet do Belgie a osud belgické rodiny, která mu pomohla, vzbudil zájem historiků, kteří se o ni pokusili zjistit informace. Veřejný žalobce u mimořádného lidového soudu zahrnul tuto záležitost do třetího bodu obžaloby, neboť dle něj Přeučil „udal u německých úřadů obyvatele belgického pohraničí,“ jejich případná smrt však nebyla do obžaloby zahrnuta. Vzhledem k tomu, že byly na Přeučila známy jiné důkazy, které by ho z trestného činu udavačství dle § 11 retr. zák. usvědčovaly a mohly mu přivodit trest smrti (viz prokázaná smrt Pince a Hurta), je velice pravděpodobné, že se soud nezabýval zdlouhavým dokazováním a dohledáváním informací o tom, co se s danou rodinou stalo. V odůvodnění rozsudku se pouze objevilo, že Přeučil prozradil Belgičany, kteří mu poskytli civilní oděv a úkryt, čímž zavinil

---

⁶² Muriel Přeučilová si nechala zaslat opis rozsudku. <http://www.sunderlandecho.com/community/nostalgia/retro/retro-pilot-was-a-gestapo-agent-1-3052299>

⁶³ ABS, Praha, 2M (Odbor politického zpravodajství MV), sign. 2M-12449.

⁶⁴ J. Rajlich, *Na nebi hrdého Albionu: válečný deník československých letců ve službách britského letectva 1940-1945 – 7. část*, Praha 1999, s. 205 a 256.

jejich zatčení Němci. Dle nejnovějších informací byli dva Belgičané, kteří jej ukrývali, Armand Durand a Leon Charlier popraveni, zatímco Charlierova manželka a Belgičan Antoine uvězněni.⁶⁵ Ovšem dle jiného zdroje byla celá rodina postřílena. V roce 1963 totiž vypracoval I. zvláštní odbor Ministerstva vnitra zprávu o činnosti bývalých příslušníků RAF.⁶⁶ Tato zpráva odkazuje na agenturní zprávu č. 1348 ze dne 6. dubna 1963, kde se nachází tato informace. Nicméně i kdyby tehdy byly známy tyto skutečnosti (nezáleží na tom, zda byla popravena celá rodina nebo část, neboť skutková podstata trestného činu udavačství v § 11 se vycházela z pravidla oko za oko. Proto by se ani po 66ti letech od vydání rozsudku nad Přeučilem dle dobových předpisů petit rozsudku nezměnil.

Vytkla bych ovšem mimořádnému lidovému soudu, že nezohlednil ani v odůvodnění (byť Přeučilova vina byla nade vší pochybnost prokázána ve všech bodech obžaloby) ovlivňování svědků pomocí jeho motáků, které zachytila vazební stráž. Ve spise dodnes zůstal zachován vzkaz své milence, aby s nikým nehovořila, ani kdyby přišel z Anglie, neboť by mu tím ublížila. V Archivu bezpečnostních složek se dodnes nachází přepis dalších motáků, ve kterých je možné se dozvědět o dalším vězni, se kterým Přeučil sdílel celu a jeho pokynech otci. V jednom dopise ho nabádal, aby vydíral tetu svého spoluvězně, že pokud mu nevydá u ní uschované nakradené zlato a peníze, tak ji spoluvězeň udá. Polovinu obnosu (přes 150 000 K) měl předat advokátu Mellanovi, který zastupoval Přeučila u mimořádného lidového soudu.⁶⁷

V jiném motáku své rodiče informoval, že ho měl navštívit ruský major od sovětské NKVD a chtěl ho vyslat do Anglie jako sovětského agenta, což měl odmítnout. Otázkou je, do jaké míry je tato informace pravdivá. Na jednu stranu praxe NKVD po druhé světové válce nejednou ukázala, že se konfidenti a agenti (či přímo příslušníci) gestapa stávali agenty NKVD (kupř. případ vrchního tajemníka pražského gestapa Willyho Abendschöna, jehož výslech nebyl ukončen, neboť si ho vyzvedla NKVD).⁶⁸ Na druhou stranu není vyloučeno, že si tuto informaci Přeučil vymyslel, což by odpovídalo jeho povaze. To, že informace o nabíd-

---

⁶⁵ Tato informace vyplývá z knihy od J. Rajlichy, *Na nebi hrdého Albionu: válečný deník československých letců ve službách britského letectva 1940-1945 – 7. část*, Praha 1999 a bakalářské práce, která vycházela z knihy J. Rajlichy, V. Holkové, *Češi na německé straně během druhé světové války*, Brno 2012 a internetové stránky <http://www.guardian.co.uk/uk/2003/jun/15/paulharris.theobserver>.

⁶⁶ Zde se konstatovalo, že přestože nebyly věrohodné doklady z doby nacistické okupace o pronikání německé zpravodajské služby do řad prchajících čs. letců a do čs. zahraničního odboje na západě,⁶⁶ různé poznatky nasvědčovaly, že někteří letci byli pro tuto činnost skutečně získáni – šlo zejm. o případu Augustina Přeučila. Zpráva velice pravděpodobně čerpala ze spisu u mimořádného lidového soudu, neboť na něj několikrát odkazuje a neobjevují se tam téměř žádné nové informace. ABS, Praha, fond 305, sign. 305-109-5.

⁶⁷ ABS, Praha, fond 305, sign. 305-109-5.

⁶⁸ Pozůstalost Zdeny Mašínové, opis výpovědi Willyho Abendschöna. Pozn. aut.

ce od NKVD je pravděpodobně lživá, podporuje i to, že pokud by se Přeučilovi tato příležitost vyskytla, určitě by se jí chopil vědom si trestu, který mu v případě odsouzení hrozil.⁶⁹

Existuje celá řada dokumentů, které potvrzují obvinění vznesená proti Přeučilovi, která však MLS neměl ve své době k dispozici. Nejzávažnějším dokumentem je telegram adjutanta šéfa Sicherheitspolizei (SiPo) a SD svému představenému SS-Obergruppenführerovi Reinhardu Heydrichovi z 2. prosince 1941, zasláná z berlínského RSHA do Prahy a týkající se „Rückkehr des V-Mannes Augustin Preucil“ („návrát důvěrníka Augustina Přeučila“), kde je navrhována ke schválení odměna ve výši 5000 říšských marek a informování nejvyšších vojenských a státních představitelů.⁷⁰

Přeučilův případ přitahoval pozornost veřejnosti i po jeho popravě. O den později vyšel článek v britských listech, např. *The Evening News*⁷¹ a o dva dny od ní vyšel článek s názvem *Neupřímnost, zrada přinesla trest smrti* v novinách *The Examiner* i v dalekém Launcestonu (Austrálie). Největší pozornost ovšem přineslo objevení fotografie ukradeného *Hurricanu* v berlínském muzeu *German National Aviation Museum*, kterou objevil amatérský historik letectví *Richard Chapman*. I tato fotografie, na níž byl Přeučilův letoun, dopravený do Berlína (kde shořel za spojeneckého bombardování) mohla posloužit v procesu jako důkaz, ovšem o jeho dezerci tímto letadlem již v době procesu nebylo pochyb.

Závěrem by bylo možné zhodnotit, že ani s informacemi o šedesát šest let později získaných by se odsuzující výrok nad Přeučilem v žádném bodě nezměnil, byl by za svoje činy odsouzen k trestu smrti a popraven. Mimořádný lidový soud ve své době získal všechny dostupné dokumenty, vyslechl přeživší svědky, kteří mohli vypovídat, a zohlednil při svém rozhodování i znalecký posudek duševního zdraví obviněného. Přesto nedodržel stanovenou lhůtu k výkonu trestu smrti, která činila podle dekretu 2 hodiny od vynesení rozsudku. V rozsudku je stanoveno, že senát vyhověl žádosti obhájce o prodloužení lhůty o jednu hodinu (v souladu s ustanovením dekretu § 31 odst. 2 retr. zák.). Hlavní líčení bylo skončeno v 18,15, tedy měl být odsouzený popraven v 21,15, ve skutečnosti byl popraven v 21,50 a smrt byla konstatována až v 22,05 vrch. justičním lékařem MUDr. Navarou.

⁶⁹ Vycházím ze svého přesvědčení a dle odůvodnění rozsudku. Pozn. aut.

⁷⁰ NA Praha, f. 114 (Úřad říšského protektora), sign. 114-9-76/57.

⁷¹ J. Rajlich, *Na nebi hrdého Albionu: válečný deník československých letců ve službách britského letectva 1940-1945, 7. část*, Praha 1999, s. 282.

Prameny

Archiv bezpečnostních složek, Praha

- fond 2M (Odbor politického zpravodajství MV), sign. 2M-12449
- fond 2M (Odbor politického zpravodajství MV), sign. 2M-12400
- fond S (Sbírka různých písemností), sign. S-541-5
- fond Z, sign. Z-10-P-311/1.
- fond 52 (výpovědi zaměstnanců gestapa), sign. 52-1-342
- fond 302 (Hlavní správa vojenské kontrarozvědky), sign. 302-110-5, sign. 302-41-2
- fond 305 (Ústředna Státní bezpečnosti), sign. 305-192-2, sign. 305-77-6, sign. 305-109-5.
- fond 325 (Stíhání nacistických válečných zločinců), sign. 325-115-1, sign. 325-102-6

Národní archiv, Praha

- fond Předsednictvo ministerské rady – Londýn.
- fond 114 (Úřad říšského protektora), sign. 114-9-76/57

Státní oblastní archiv, Praha, fond Mimořádný lidový soud Praha, Ls 1422/45.

Pozůstalost Zdeny Mašínové, opis výpovědi Willyho Abendschöna.

Edice

Jech Karel, Kaplan Karel, *Dekrety prezidenta republiky 1940-1945. Dokumenty*, sv. 1, 2, Brno 1995

Literatura

Borák Mečislav, *Spravedlnost podle dekretu*, Šenov u Ostravy 1998.

Bufka Vilém, *Bombardér T-2990 se odmlčel*, Praha 1966.

Holkupová Valérie, *Češi na německé straně během druhé světové války*, bakalářská práce, Brno 2012.

Jarkovská Lucie, *Odplata či spravedlnost? Mimořádné lidové soudy 1945–1948 na Královéhradecku*, Praha 2008.

Junek Václav, *Osudy českých zrádců: 1915-1989: od 1. světové války až po "sametový" listopad*, Praha 2010.

Kavan František, *Zrada na křídlech Hurricanu*, Praha 1970.

Kaučský František, *Zrada na křídlech Hurricanu: Příběh agenta na Západě, pilota A. Přeučila*, Praha 1992.

Kudrna Ladislav, *Českoslovenští letci v německém zajetí 1940-1945*, Praha 2005.
Kuklík Jan a kolektiv, *Dějiny československého práva 1945-1989*, Praha 2011.
Kuklík Jan a kolektiv, *Vývoj československého práva 1945-1989*, Praha 2009.
Kuklík Jan, *Mýty a realita tzv. Benešových dekretů*, Praha 2002.
Rajlich Jiří, *Případ Augustin Přeučil*, Historie a plastikové modelářství, č. 12/2002.
Rajlich Jiří, *Na nebi hrdého Albionu: válečný deník československých letců ve službách britského letectva 1940-1945 – 2. a 7. část*, Praha 1999.
Sládek Oldřich, *Zločinná role gestapa*, Praha 1986.

Internet

<http://www.psp.cz/docs/laws/dek/161945.html> - plné znění dekretu
<http://www.neaktuality.cz/domaci/v-pankracke-veznici-byl-popraven-augustin-preucil-udavac-v-zoldu-gestapa/>
<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/exkluzivne-na-ct24/historie-cs/137535-ceskoslovensti-letci-na-frontach-2-svetove-valky/>

zahraniční:

<http://www.ovguide.com/augustin-peuil-9202a8c04000641f800000000941de7f#>
<http://www.guardian.co.uk/uk/2003/jun/15/paulharris.theobserver>
http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/2962494.stm
<http://www.sunderlandecho.com/community/nostalgia/retro/retro-pilot-was-a-gestapo-agent-1-3052299>
<http://trove.nla.gov.au/ndp/del/article/61008928>
<http://www.radio.cz/en/section/curraffrs/the-incredible-story-of-the-czech-spy-who-stole-an-raf-plane-for-the-nazis>

Příloha č. 1

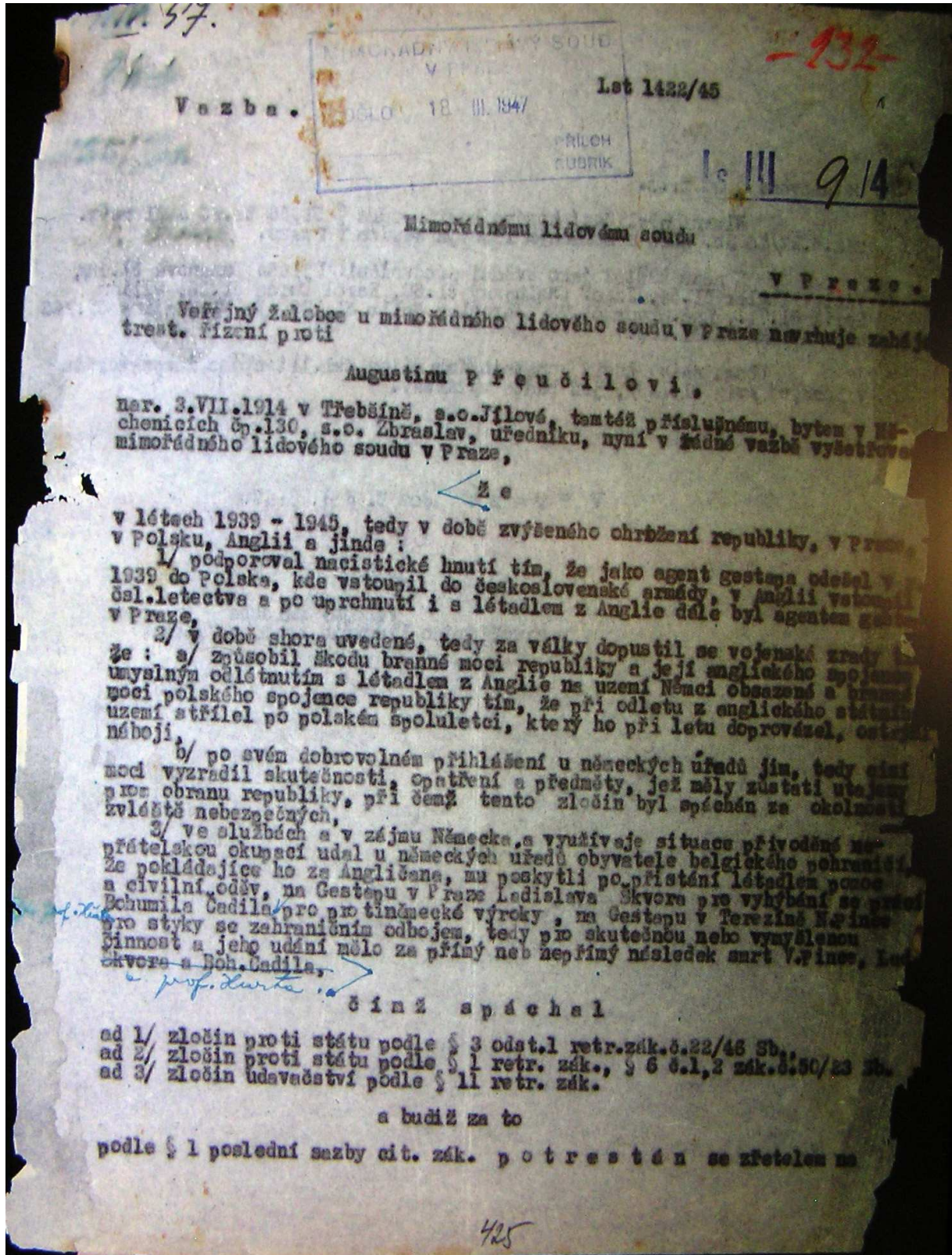
Fotografie Augustina Přeučila před druhou světovou válkou. SOA Praha, Ls 1422/45.

Příloha č. 2

První strana obžaloby Augustina Přeučila před mimořádným lidovým soudem. SOA Praha, Ls 1422/45, s. 425.

Příloha č. 3

Zachycený moták Přeučilově milence s pokynem, aby jej ihned po přečtení spálila. SOA Praha, Ls 1422/45, s. 163.

Čtvrtek 11/8.45^o

Moje žitko!

Děvče zlatý přívěs
pohlavní protěný pozdrav. Jsi mi ho
nepouštěj si nikoho k tělu ani
žádnou kamarádku z vězení,
myšlím z Bartolomějské, ubližela
by mi každým slovem,
svědky nemluvej nikdy přívěs
a angličtina přívěs ke Tarce se vrtájem
ke nové svědky nemluvej, protože ty
máš mě a oni by dělali závěry.
Když přívěs, angličtina mě celá
~~neuvěřím~~ nikomu nevěř.

Líbá te svůj
Luzdranji Rhojz - Malča si moje
svědky.

Spalho ihned - dopis ma čeruo tento. 163

Příloha č. 4

Telegram adjutanta šéfa Sicherheitspolizei (SiPo) a SD svému představenému SS-Obergruppenführerovi Reinhardu Heydrichovi z 2. prosince 1941, zasláná z berlínského RSHA do Prahy a týkající se „Rückkehr des V-Mannes Augustin Preucil“ („návrat důvěrníka Augustina Přeučila“), kde je navrhována ke schválení odměna ve výši 5000 říšských marek a informování nejvyšších vojenských a státních představitelů. NA Praha, f. 114 (Úřad říšského protektora), sign. 114-9-76/57.

Der Reichsprotektor
in Böhmen und Mähren

z. B. GRS allgemein

Reichssicherheitshauptamt **57**

Nachrichten-Übermittlung

Aufgenommen				Raum für Eingangstempel	Befördert			
Zeit	Tag	Monat	Jahr		Zeit	Tag	Monat	Jahr
13 ³⁰	2	DEZ	1941	<i>M.</i>				
von	durch				an	durch		
Geheime Reichssache								
N. O. Nr. 0100				Telegramm — Funkpruch — Fernschreiben fernpruch				

+ BERLIN NUE 195 119. 2/12/41 1325 -MA- =

AN W-STUF. R U T Z E N, PRAG/ BURG ==

G E H E I M E R E I C H S S A C H E ==

VORG.: DORTG. G. R. S. NR. 23/41 == *Stufe 6. B P 605 - IV*

BETR.: RUECKKEHR DES V-MANNES AUGUSTIN *GR*

P R E U C I L. ==

DER GESAMTVORGANG IST DER LESEMAPPE DES
OBERGRUPPENFUEHRERS BEIGEFUEGT. -

ANFRAGE: SIND DIE WEISUNGEN DES OBERGRUPPENFUEHRERS

1.) 5.000,- RM BELOHNUNG (FUENFTAUSEND) -

2.) BRIEF AN W-GRUF. MUELLER UND AN DAS OKW AMT
AUSLANDSABWEHR Z.HD. OBERS BENTIVEGNIS -

3.) UNTERRICHTUNG VON REICHSMARSCHALL,
REICHSFUEHRER-W, REICHAUSSENMINISTER, W-GRUF. SCHAUB
UND GENERAL BODENSCHATZ - DER STAATSPOLIZEILEITSTELLE
PRAG WEITERGEGEBEN ?? ==

DER CHEF DER SIPO UND DES SD - AJUTANT -
BNR. 54661/41 G. R. S. - (GEZ.: WERTH) +

Hefttrand

Příloha č. 5

Zachovaná fotografie letadla, se kterým Přeučil přistál v Belgii, a Fotografie se nachází v berlínském muzeu German National Aviation Museum. Na druhé fotografii Augustin Přeučil s ostatními letci ve Francii (čtvrtý zleva).

http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/2962494.stm

